

E-LEARNING: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНИЙ АНАЛІЗ

популяризація навчально-виробничої і виховної діяльності. Співпраця з журналістами має базуватися на формуванні партнерських стосунків. Підготовка списку засобів масової інформації та встановлення особистих зв'язків із журналістами – лише перший крок керівника ПТНЗ щодо налагодження інформаційної політики закладу. Має відбутися взаємодія трьох цілей: тих, які поставили керівники ПТНЗ; тих, які поставили ЗМІ; тих, які висувають реальні умови наявної ситуації. Їх реалізація залежить від професійної компетенції директора, його організаторських, соціально-психологічних, моральних якостей та інформаційної культури.

1. Васіна О.В. Огляд основних підходів до тлумачення новини як явища мас-медіа [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2397>.

2. Єльнікова Галина. Управлінська компетентність / Галина Василівна Єльнікова. – К.: ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.

3. Інформування громадськості та співпраця зі ЗМІ: методичний посібник для фахівців системи соціального захисту населення. – К., 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: osvita.pl.km.ua/~zosh1/content/files/summer.

4. Львівський професійний ліцей харчових технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lplcht.shkola.lviv.ua/ua/poslugu.html>.

5. Теоретико-прикладні аспекти управління закладами освіти: Науково-методичний посібник / [Калініна Л.М., Островерхова Н.М., Остапенко А.Ф. та ін.]; за ред. Л.М. Калініної. – К.: ПП Компанія “Актуал. Освіта”, 2002. – 310 с.

Стаття надійшла до редакції 30.06.2011

УДК 004

Іван Цідило, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій, заступник декана інженерно-педагогічного Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

E-LEARNING: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНИЙ АНАЛІЗ

Розглядається суть ключових понять “електронна освіта”, “освітній конвент”, “інформаційна грамотність”, “дистанційна освіта”, “дистанційне навчання”, “електронне навчання”, “е-навчання”, що в загальному розкривають суть терміну E-learning.

Ключові слова: “електронна освіта”, “освітній конвент”, “інформаційна грамотність”, “дистанційна освіта”, “дистанційне навчання”, “електронне навчання”, “е-навчання”.

Літ. 9.

Постановка проблеми. E-learning – є сучасним надбанням запровадження інформаційних технологій в навчально-виховний процес у навчальні заклади всіх рівнів, що надають можливість суттєво покращити результат навчання. За словами О.В. Гиглаво, “електронна освіта сьогодні покликана послужити платформою для формування сучасного суспільства, заснованого на знаннях. У основі вибухового підвищення інтересу до електронної освіти лежать дві головні причини: зростання потреби в організації процесів безперервного вдосконалення рівня знань і професійної перепідготовки і розширення доступності технологічних досягнень, що дозволяють розширити сукупність предметних областей, що вивчаються за допомогою систем освітніх технологій (e-learning)”. [1]. Розробляються, на державному рівні, різного роду проекти, що спрямовані на реалізацію наступних цілей: створення електронних освітніх ресурсів

(контенту) нового покоління і інструментальних інформаційних систем для роботи з контентом; розвиток ІКТ-інфраструктури; формування системи забезпечення якості освіти; методичної бази для підготовки і перепідготовки кадрів; створення ефективної системи управління освіти на усіх рівнях з використанням ІКТ. Відбувається пошук нових технічних і організаційних рішень проблеми використання транспортного телекомунікаційного середовища для забезпечення доступу освітніх установ і органів управління освітою до інформаційних ресурсів і сервісів. Здійснюється усе більш глибока координація процесів створення і апробації систем освітніх технологій, публікуються численні аналітичні матеріали з проблематики e-learning.

Трудомісткість створення освітнього контенту (ОК) була відмічена ще на етапі створення автоматизованих навчальних систем в минулому столітті. Сьогодні в процесах створення ОК у всьому світі беруть участь сотні тисяч

висококваліфікованих фахівців. У ВНЗ і в системах підготовки фахівців багатьох країн з'являються нові спеціальності, орієнтовані на рішення завдань проектування, виробництва і застосування ОК. Процес розробки ОК у світі вже набув індустріального характеру; об'єктами розробки є електронні (цифрові) освітні ресурси, що мають уніфіковані формати і протоколи взаємодії.

Основними тенденціями розвитку систем e-learning в якості освітнього середовища для підготовки професійних кадрів стають: перехід до модульної побудови ОК, що дозволяє враховувати в процесі експлуатації корпоративних систем навчання усю різноманітність інноваційних процесів в системах освітніх технологій (розвиток як власне педагогічних технологій, так і методів формування, систематизації і доставки контенту); опора на програмний інструментарій, що дозволяє використовувати в освітньому процесі найбільш сучасні ІКТ; в розпорядженні є великий практичний досвід створення інструментарію для роботи з мультимедіа-об'єктами і базами знань, а також пропонується усе більш широкий спектр освітніх Web-сервісів; вдосконалення засобів і методів аналізу і представлення знань [1].

Швидкість змін, що росте по експоненті, не залишає нам часу на узгодження визначень, звідси як наслідок, термінологія використовується непослідовно. Вимога e-learning може здатись дуже незграбною, і її нелегко деколи правильно розуміти. В книгах, що є перекладом із сучасних інформаційних технологій завжди присутні термінологічні неточності, а деколи навіть невірні трактування через відсутність узгодженої термінології. Більше того, у багатьох випадках ще немає сталих, науково обґрунтованих понять тих чи інших категорій, їх визначень, і різні автори часто по-різному трактують і застосовують ті або інші терміни. Проте термінологічна суперечка може стати досить корисною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі автори вже виразили тривогу, викликану розповсюдженням так званої "е-термінології". У ряді конференцій, що пов'язані із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій в навчально-виховному процесі присутні тематики доповідей присвячених термінології e-learning чи дистанційного навчання. Не виключення складають науково-педагогічні періодичні видання. А саме праця В.С. Луківа, що присвячена термінології дистанційної освіти та дистанційного навчання [4]. А також переклади праць, зокрема [5].

Метою статті є розгляд максимально

можливо усіх понять, що так чи інакше пов'язані з e-learning.

Виклад основного матеріалу. В зв'язку з цим наводимо тут одне визначення e-learning, узятє у LTSN Generic Centre (Jenkins and Hanson, 2003), і як автор сподівається [5], що це буде достатньо: "навчання, підтримуване і стимульоване за допомогою використання інформаційних і комунікаційних технологій". У цій книзі, таким чином, передбачається, що e-learning містить в собі використання контенту (зміст курсу, що передається в електронному вигляді), віртуальні навчальні середовища, керуючі навчальні середовища та всі можливі їх варіації.

Термін "e-learning" – ширший, ніж "електронне навчання", термін, що охоплює цілий спектр додатків і процесів. Так, науковий редактор книги Я.Л. Шрайберг використовує вже достатньо широко поширений в зарубіжній професійній літературі термін "e-learning", по суті, що означає сучасні методи навчання з використанням комп'ютерно-комунікаційних технологій, у тому числі і з електронною доставкою навчального матеріалу [5]. Це, по суті, сучасний навчальний процес, в якому окрім очної частини і обов'язкової самостійної роботи учнів є розвинена віртуальна частина. Остання реалізується з широким застосуванням Інтернет-технологій, що забезпечують доступність, надійність вибору і використання освітнього контенту, дозволяють екстериторіально і у будь-який час отримувати консультації викладача, організаторів і спілкуватися з однокурсниками в навчальних форумах. Передбачається наявність електронного середовища спілкування, комунікацій, що надає всі необхідні навчальні матеріали і що дозволяє також контролювати успішність учнів.

Проаналізувавши вище наведене, можна стверджувати, що для безпосереднього здійснення такого процесу необхідні вміння і навички усім його учасникам, що дозволять їм знаходити інформацію, критично її оцінювати, вибирати необхідну інформацію, використовувати її, створювати нову та вміння обмінюватись нею. А це вже поняття інформаційної грамотності [2]. Розкриваючи визначення змісту поняття за А.Горячовим "інформаційна грамотність" – це вміння:

- визначати можливі джерела інформації і стратегію її пошуку, отримання її;
- аналізувати отриману інформацію, використовуючи різного типу схеми, таблиці і т.д. для фіксації результатів;
- оцінювати інформацію з позиції достовірності, точності, достатності для вирішення проблеми (завдання);

- відчувати потребу в додатковій інформації, отримувати її, якщо є можливість;
- використовувати результати процесів пошуку, отримання, аналізу і оцінки інформації для прийняття рішень;
- створювати нові (для конкретного випадку) інформаційні моделі об'єктів і процесів, в тому числі з використанням схем, таблиць і т.д.;
- накопичувати власний банк знань за рахунок особисто значимої інформації, необхідної в своїй діяльності;
- створювати свої джерела інформації;
- використовувати сучасні технології при роботі з інформацією;
- працювати з інформацією індивідуально а також і в групі" [2, 38 – 39].

Проте, тут можна наводити ряд тотожних понять, що тією чи іншою мірою стосуються "e-learning", наприклад, "електронна письменність", "електронна грамотність", "комп'ютерна письменність", "електронні стратегії" "e-метрики" і т.д. Але, тільки усі вони разом взяті, на нашу думку, можуть розкрити зміст поняття "електронне навчання" і то не в повному обсязі. Як підтвердження, у термінологічному словнику з основ інформатики та обчислювальної техніки сказано, що "... люди, трудова діяльність яких проходять в основному в двадцять першому столітті, не можуть бути повноцінними членами суспільства, якщо вони не вміють спілкуватись із комп'ютером, якщо вони не переборили поріг комп'ютерної грамотності" [8]. Так, в іншому тлумачному словнику вказано, що це поняття не обов'язково включає в себе знання того, як комп'ютер працює і як програмується [7]. На сучасному етапі розвитку та освоєння комп'ютерної техніки дещо збільшились вимоги до трактування даного поняття. І так можна наводити приклади будь-яких термінів, що так чи інакше стосуються "електронного навчання". Для однотипності термінологічного представлення все ж таки використовуватимемо термін "електронне навчання".

Найбільш близьким але тотожним до поняття "електронне навчання" є поняття "дистанційне навчання" або "дистанційна освіта".

У концепції розвитку дистанційної освіти в Україні (2002р.) підкреслюється, що дистанційна освіта – це форма навчання, рівнозначна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом [udec.ntu lcp.kiev.ua]. Так, Б. Холмберг (Börje Holmberg) відзначає, що термін "дистанційна освіта" охоплює різні форми навчання на всіх рівнях. Розділення вчителя і учня є фундаментом для всіх форм дистанційної освіти, незважаючи на те, чи є вони

з друкованою, аудіо/радіо, відео/TV або комп'ютерною базою. Ця характеристика відрізняє дистанційну освіту від усіх форм традиційного face-to-face, прямого навчання і викладання [9].

На думку О.О. Андреева [3, 54], не можна вважати коректним визначення категорії дистанційної освіти, наведене у "Концепції створення та розвитку дистанційної освіти в Росії" (Постанова Держкомвузу Росії №6 від 31 травня 1995р.), яке калькується і в багатьох інших документах та наукових працях. Нагадаємо це визначення. Дистанційна освіта – комплекс освітніх послуг, які надаються широким верствам населення в країні та за кордоном за допомогою спеціалізованого інформаційного освітнього середовища, яке базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані (супутникове телебачення, радіо, комп'ютерний зв'язок і т.д.).

Під дистанційним навчанням спеціалісти з американської асоціації дистанційного навчання (The United States Distance Learning Association – USDLA) розуміють процес навчання, в якому вчитель та студент або студенти географічно розділені і тому спираються на електронні засоби та друковані матеріали для організації учбового процесу. Дистанційне навчання включає в себе дистанційне викладання (діяльність викладача в навчальному процесі) та дистанційне навчання (пізнавальну діяльність).

Дистанційне навчання є формою здобуття освіти, поряд з очною та заочною, при якій в навчальному процесі використовуються кращі традиційні та інноваційні методи, засоби та форми навчання, засновані на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях.

Дистанційне навчання розвивається не тільки в рамках національних систем освіти. Ці технології властиві і корпоративному навчанні, навчальні програми окремих комерційних компаній, орієнтованих на підготовку у сфері бізнесу.

Так, ряд авторів вважають, що основою дистанційного навчання є:

- розвинена мережа дистанційних курсів, що постачаються учням;
- діалог між учнем і викладачем.

Ефективність дистанційного навчання у значній мірі залежить від активної діяльності учня, який повинен бути в центрі процесу навчання. Дистанційна освіта, яка базується на основі глобальних комп'ютерних комунікацій, забезпечує широкий спектр технологічних рішень для забезпечення діалогу та підтримки високої якості навчання [3].

У Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні обґрунтовано доцільність створення в

нашій країні системи дистанційної освіти та визначено, що дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом та реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання.

Технології дистанційного навчання, в свою чергу, складаються з педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання.

Позитивними властивостями дистанційних курсів можна назвати такі:

- гнучкість – можливість викладання матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей студентів;

- актуальність – можливість упровадження новітніх педагогічних, психологічних, методичних розробок;

- модульність – розбиття матеріалу на окремі функціональні завершені теми, які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом;

- можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю студентів;

- інтерактивність – активне спілкування між студентами групи і викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу;

- більші можливості контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів [3, 63].

За словами І.П. Норенкова зміни в сфері освіти настають із тенденціями розвитку інформаційних технологій, що відкривають нові можливості в інтелектуалізації автоматизованих систем і їх інтерфейсу користувача. Все це відкриває безпрецедентні можливості перед сферою освіти в доступі до учбової інформації і оптимізації форм її уявлення [6].

Електронне середовище розуміється нами не як повна заміна аудиторних занять комп'ютерними тренінгами, як часто невірно трактує багато хто, а як поєднання традиційних і нових форм навчання з постійним нарощуванням інформаційно-комунікаційних технологій і електронного ресурсу з безперервним вдосконаленням форм і методів навчання і знань самих викладачів. Тому автори вище згаданого видання в тексті залишили оригінальний термін “e-learning”, оскільки “електронне навчання”, або “e-навчання” звучує його сенс, а інша альтернатива “електронна освіта”, або “e-освіта”, його розширює [5]. Разом з тим необхідно розвивати вітчизняну термінологію, якій властиві і запозичення англійських термінів (особливо при вживанні

професійних термінів), і розробка власних. Проаналізувавши всі статті справжньої збірки (а дана книга є саме збіркою статей різних авторів, а не цілісним підручником або монографією) і інші публікації в сучасній професійній пресі, ми прийшли до висновку, що краще все ж таки використовувати термін “електронне навчання”, це краще, ніж “e-навчання”. Буква “e” вже почала використовуватися в літературі, що перекладається і в нашій термінології як позначення ширшого сенсу, ніж термін “електронний”; там вже давно можна зустріти термін “ел. пошта” і “e-пошта” (e-mail), недавно з'явився термін “e-метрики” (e-metrics) і ін. Але якщо в українській мові подібне поєднання може мати місце, то для e-learning ми вибираємо як переклад термін “електронне навчання” і вкладаємо в нього простий сенс, приведений вище: e-learning – це навчання, що підтримується і стимулюється за допомогою використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Висновки. Таким чином, розуміючи всю нестійкість і неоднозначність термінології, ми вважаємо, що не можна зволікати з перекладом нових книг і посібників з таких актуальних проблем, а термінологію, звичайно ж, потрібно упорядковувати, але не в збиток надання нашим читачам нового знання. Загалом, немінучі термінологічні нестиковки і неточності не затіняють головного – зміст статей такою актуальною темою, як e-learning.

1. Гиглавій А.В. *Електронное образование – встречаемся на Пресне / Гиглавій Александр Владимирович // Федерация Интернет образования. – М. – 2005. – №34. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.fio.ru.*

2. Горячев А. *Формирование информационной грамотности / Горячев А. // Информатика и образование. – 1998. – С. 38 – 48.*

3. Козубовська І.В. *Дистанційне навчання в системі освіти. Видання друге, перероблене, доповнене / І.В. Козубовська, В.В. Сагарда, О.П. Пічкарь. – Ужгород: УжНУ, 2002. – 364 с.*

4. Лукін В.Є. *Термінологія дистанційної освіти та дистанційного навчання / Лукін В.Є. // Записки НДУ ім Гоголя. Психолого-педагогічні науки, 2005. – №4. – С. 17 – 19.*

5. Меллинг Мэксин. *Електронное обучение. Рекомендации руководителям библиотечных и информационных служб: [сб. ст.] / под ред. Мэксин Меллинг; пер. с англ. Н.А. Багровой, К.Э. Корбут; науч. ред. пер. Я.Л. Шрайберг. –*

АКТУАЛЬНІСТЬ КОМУНІКАТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СУЧАСНОГО ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Москва: Омега-Л, 2006. – 224 с.: табл., ил. – Доп. Тит. л. англ.

6. Норенков И.П. Управление знаниями в информационно-образовательной среде. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.i-u.ru>.

7. Синклер А. Большой толковый словарь компьютерных терминов. Русско-английский, англо-русский / Синклер А.-М.: Вече, АСТ, 1999. – 512 с.

8. Терминологический словарь по основам информатики и вычислительной техники / А.П. Еришов, Н.М. Шанский, А.П. Окунева, Н.В. Баско; Под ред. А.П. Еришова, Н.М. Шанского. – М.: Просвещение, 1991. – 159 с.

9. Desmond Keegan. Foundations of Distance Education. Routledge: London and New York / Desmond Keegan. – 1994, 224 p.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2011

УДК 371.134 – 057.875:81'243

Інна Ромащенко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Академії муніципального управління,
м. Київ

АКТУАЛЬНІСТЬ КОМУНІКАТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СУЧАСНОГО ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Стаття присвячена проблемам актуальності комунікативної спрямованості сучасного заняття з іноземної мови у вищому навчальному закладі, методам стимулювання навчальної діяльності студентів з метою формування професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах глобалізації.

Ключові слова: комунікативність, компетенція, формування компетентності, сучасна освіта, пріоритетні завдання.

Літ. 27.

Вступ. Система вищої освіти незалежної України продовжує реформуватися і трансформуватися. Цей процес супроводжується суттєвими змінами у педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу ВНЗ. Відбувається заміна освітньої парадигми, пропонується новий зміст, підходи, педагогічний менталітет. Викладачеві іноземних мов у ВНЗ необхідно досить гнучко реагувати на запити суспільства, адаптувати нові ідеї, технології тобто мати глибокі знання широкого спектру сучасних інноваційних технологій та ефективних методик, що забезпечують формування комунікативних здібностей студентів. Викладач повинен використовувати такі технології, які б допомагали студентам здобувати самостійно нові знання формувати і вільно висловлювати власну точку зору, вміти її переконливо аргументувати як рідною, так і іноземною мовами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Аналіз наукових джерел свідчить про те, що фахова комунікативна компетенція визначається як об'єктивна передумова успішності фахівця в умовах Європейської інтеграції та світової глобалізації. Актуальність проблеми досліджувалась у працях таких

науковців: В.С. Агєєва, Б.Г. Ананьєва, Г.М. Андрєєва, Н.В. Баграмова, А.А. Бодальова, Б.Д. Паригіна, Є.І. Пасова, В.А. Кан-Калика, Г.О. Ковальова, С.П. Кожушко, О.А. Леонтьєва, О.Б. Тарнопольського, Н.І. Шевандріна.

Мета статті. Проаналізувати аспекти комунікативної спрямованості занять з іноземної мови, визначити пріоритетні завдання вивчення іноземної мови на сучасному етапі, дати характеристику основним видам комунікативної діяльності.

Викладення основного матеріалу. У вищому навчальному закладі особливість навчання іноземної мови полягає у формуванні в студентів мовних навичок і мовленнєвих умінь, які необхідні для їхньої майбутньої професійної діяльності. Завдяки виникненню потреби реалізації певного комунікативного наміру, відбувається реальне спілкування людей або комунікація. Таким чином, під комунікативними намірами розуміємо потребу певної категорії спеціалістів спілкуватися у тих чи інших мовленнєвих ситуаціях [23].

Як правило, у структурі спілкування виділяють 3 взаємозалежні сторони:

- *комунікативну* (обмін інформацією між людьми, які спілкуються);

- *інтерактивну* (організація взаємодії, обмін не тільки знаннями, але й діями);